

สรุปและขอเสนอแนะ

ในการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับรายได้ของอาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์กรณีอาจารย์โสดและอาจารย์ที่สมรสแล้ว เพราะความจำเป็นในการใช้จ่ายครองชีพของอาจารย์ทั้งสองประเภทต่างกันมาก พฤติกรรมการหารายได้และการใช้จ่ายของอาจารย์ทั้งสองประเภทจึงจำต้องแยกกันศึกษา การวิเคราะห์ทั้งหมดใช้ค่าเฉลี่ยเป็นจำนวนเงินต่อเดือนต่อคน

อาจารย์โสด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาจารย์อายุน้อย และอยู่ในชั้นโทและชั้นตรี จากตัวอย่างที่สำรวจอาจารย์โสด 183 ตัวอย่าง เป็นอาจารย์ในชั้นพิเศษและชั้นเอกเพียง 29 ตัวอย่าง เป็นชั้นโทและชั้นตรี 154 ตัวอย่าง นอกเหนือจากรายได้ประจำแล้ว อาจารย์ทุกชั้นมีรายได้พิเศษจากการทำงานทั้งในและนอกจุฬาฯ ชั้นเอกมีรายได้พิเศษต่อเดือนสูงสุด แต่ชั้นพิเศษกลับมีน้อยที่สุด เมื่อศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับรายได้พิเศษ พบว่า ในแต่ละชั้น อาจารย์ต่างคนละกันมีรายได้พิเศษต่างกัน ในแต่ละชั้น รายได้พิเศษส่วนใหญ่จะตกแก่คณะที่มีลักษณะวิชาเป็นงานอาชีพเฉพาะ เช่น สถาปัตยกรรมศาสตร์, เกษศาสตร์, พาณิชยศาสตร์และการบัญชี และ นิติศาสตร์ แม้ว่ากรวิจัยนี้จะได้พยายามกำจัดความแตกต่างในเรื่องโอกาสของการหารายได้พิเศษออกไป โดยตัดการวิจัยในคณะแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ ออกไปแล้วก็ตาม แต่ความแตกต่างเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้ ก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ จะเห็นว่าอาจารย์คณะอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถประกอบงานอาชีพได้ เช่น รัฐศาสตร์, ครุศาสตร์, เศรษฐศาสตร์ และ สถาบันประชากรศาสตร์ ฯลฯ ก็มีรายได้พิเศษจำนวนไม่น้อย โดยได้จากงานสอน งานบริหาร และ ค้นคว้าวิจัย และคณะที่มีลักษณะการสอนเป็นแบบปฏิบัติการ หรือมีภาคสมทบ เช่น คณะวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษศาสตร์ และ นิเทศศาสตร์ พบว่า อาจารย์มีรายได้พิเศษจากการสอนมากกว่าคณะอื่น ๆ ส่วนรายได้จากแหล่งอื่นที่ไม่ได้เกิดจากการทำงานของอาจารย์โสดมีไม่มาก และเป็นส่วนที่ได้รับจากบิดามารดาและญาติพี่น้อง

รายได้ประเภทสุดท้ายที่นับรวมเป็นรายได้ของอาจารย์ด้วยก็คือ สวัสดิการ แม้ว่าจะไม่ได้รับเป็นตัวเงิน แต่บริการที่ได้รับย่อมก่อให้เกิดประโยชน์และอาจช่วยลดรายจ่าย ใน คำนวณให้คือรัฐบาล และจุฬา ก็ต้องใช้จ่ายเพื่อการนี้เช่นเกี่ยวกับการจ่ายเงินเดือน สำหรับ สวัสดิการที่อาจารย์โสดได้รับนั้นเป็นจำนวนเงินที่น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นค่านิเวศน์ เป็นทุน วิจัย และบรรณสารส่งเคราะห์ ซึ่งได้รับจากจุฬา ส่วนที่ได้รับจากรัฐบาลมีน้อย เป็นค่านการ รักษาพยาบาลเท่านั้น การวิเคราะห์ในเรื่องสวัสดิการนี้ จะไม่ได้ผลสมบูรณ์นัก เพราะ สวัสดิการบางอย่างไม่สามารถประเมินเป็นตัวเงินได้ ดังนั้น จึงเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งได้แก่ค่าเคหะสงเคราะห์ ปรากฏว่า อาจารย์โสดได้พักอยู่ในจุฬานิวสน์จำนวน น้อยเมื่อเทียบกับปริมาณความต้องการทั้งหมด

ทางด้านรายจ่ายของอาจารย์โสด รายจ่ายของอาจารย์ชั้นโทและตรีตามที่วิเคราะห์ ยังมีบางส่วนของแอมแปงอยู่ คือ มีอาจารย์จำนวนไม่น้อยที่ยังอาศัยร่วมกับบิดามารดาและญาติ พี่น้อง ทำให้ไม่มีรายจ่ายบางส่วน เช่น รายจ่ายในครอบครัว รายจ่ายบันเทิงบางส่วน และ รายจ่ายเกี่ยวกับพาหนะ รายจ่ายทั้งหมดของอาจารย์แต่ละชั้น มีความลดหลั่นลงมาจากชั้น พิเศษ เอก โท และตรี สำหรับชั้นตรีและโท มีลักษณะการใช้จ่ายและรายจ่ายรวมที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด การวิเคราะห์ได้แยกจ่ายออกเป็นหมวดต่าง ๆ คือ รายจ่ายใน ครอบครัว รายจ่ายเกี่ยวกับพาหนะ รายจ่ายบันเทิง รายจ่ายการกุศล ภาษีสังคม และรายจ่าย ส่วนตัว แต่การแยกหมวดแบบนี้บ่งชี้ว่ายังไม่ละเอียดพอ ทำให้ไม่สามารถตัดสินได้ว่าการใช้จ่าย ของอาจารย์แต่ละชั้นเป็นไปอย่างฟุ่มเฟือยหรือจำเป็นเพียงใด ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่ได้ยกไว้ เป็นข้อสังเกตที่ควรแก่การพิจารณาในการวิจัยในอนาคต

การเปรียบเทียบรายได้อาจารย์และรายจ่าย ได้เปรียบเทียบเป็นชั้น ๆ ระหว่างรายได้ และรายจ่าย พบว่า ถ้าเปรียบเทียบรายได้อาจารย์กับรายจ่ายทุก ๆ ชั้น อาจารย์จะมีรายจ่าย เกินรายได้อาจารย์ แต่เมื่อรวมรายได้อาจารย์ทั้งหมด อาจารย์ชั้นพิเศษ เอก และโท จะมีรายได้อาจารย์ เกินรายจ่าย แต่ชั้นตรีมีรายได้อาจารย์เกินรายจ่ายประมาณ 100 บาท ในการเปรียบเทียบรายได้ และรายจ่ายนี้ ควรใช้รายได้ที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ไม่ควรรวมสวัสดิการด้วย เพราะสวัสดิการ เป็นส่วนที่ไม่ได้รับจริง และขณะเดียวกันก็ไม่ได้ออกไปจริง ๆ ด้วย จึงไม่ปรากฏออกใน รายจ่าย ถ้ารวมสวัสดิการในค่านรายได้เปรียบเทียบกับรายจ่าย จะทำให้ผลผิดความจริงไป

อาจารย์ที่สมัครแล้ว ได้คัดการวิเคราะห์ในส่วน of ชั้นตรีออกไป เนื่องจากมีเพียงตัวอย่างเดียว และข้อมูลที่ได้รับไม่สมบูรณ์ สำหรับชั้นอื่น ๆ พบว่า รายได้ประจำที่เฉลี่ยได้ในแต่ละชั้นใกล้เคียงกับกรณีอาจารย์โสดมาก เพราะการกำหนดค่าอัตราเงินเดือนนั้น สถานะสมรสไม่ได้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาแต่อย่างใด รายได้พิเศษของอาจารย์ทุก ๆ ชั้นได้จากการทำงานในจุฬาฯ และนอกจุฬาฯ เป็นอัตราเท่า ๆ กัน อาจารย์ชั้นพิเศษและชั้นโท ส่วนใหญ่มีรายได้พิเศษจากงานสอน แต่ชั้นเอกมีรายได้จากการทำงานพิเศษนอกจุฬาฯ มากกว่างานอื่น ๆ ทุก ๆ ชั้นมีรายได้จากงานค้นคว้าวิจัยไม่มาก ส่วนงานบริหารมีมากในชั้นพิเศษและชั้นเอกเท่านั้น รายได้พิเศษของอาจารย์ที่เฉลี่ยในแต่ละชั้นนี้ ปรากฏว่ายังมีความแตกต่างกันระหว่างคณะด้วย ในชั้นพิเศษ อาจารย์จากสถาบันประชากรศาสตร์มีรายได้สูงที่สุด เป็นรายได้จากงานค้นคว้าวิจัย และงานสอน คณะอื่นๆ เช่น สถาบันคยกรรมศาสตร์ และเภสัชศาสตร์ มีรายได้พิเศษรองลงมา ได้จากงานประกอบอาชีพนอกจุฬาฯ รายได้พิเศษของอาจารย์ชั้นเอก สูงที่สุดเป็นของอาจารย์คณะสถาบันคยกรรมศาสตร์ และพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ได้จากงานประกอบอาชีพ ส่วนคณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมีรายได้มากเป็นอันดับสาม ได้จากงานบริหารในจุฬาฯ และจากงานสอน สำหรับอาจารย์ชั้นโท รายได้ส่วนใหญ่ตกแก่คณะสถาบันคยกรรมศาสตร์ รองลงมาคือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ เป็นรายได้จากงานอาชีพนอกจุฬาฯ

รายได้ประเภทที่ 3 คือรายได้จากแหล่งอื่น ซึ่งเป็นจำนวนเงินต่อเดือนที่เฉลี่ยในแต่ละชั้นมีค่าใกล้เคียงกันทั้งในชั้นพิเศษ เอก และโท

รายได้ประเภทสวัสดิการ ปรากฏว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการด้านวิชาการเป็นทุนวิจัย และบรรณสารส่งเคราะห์มากที่สุด รองลงมาเป็นค่าขนส่งเคราะห์บุตร ค่ารักษาพยาบาลมีน้อย และอาจารย์ได้รับสวัสดิการเป็นจำนวนใกล้เคียงกันทุกชั้น และเป็นสวัสดิการประเภทต่าง ๆ ในอัตราส่วนที่เท่า ๆ กันด้วย สำหรับสวัสดิการการกู้เงินมีค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่เป็นการกู้เพื่อเคหะสงเคราะห์

เมื่อรวมรายได้ทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นรายได้คร่อมครัว พบว่า อัตราส่วนร้อยละของรายได้ประจำในแต่ละชั้นจะลดลงจากชั้นพิเศษ เอก และโท นั่นคือ อาจารย์ชั้นรอง ๆ ลงมา จะพึ่งรายได้ประจำน้อยลง และมีรายได้ชนิดอื่นนอกจากรายได้ประจำ เป็นอัตราส่วนที่มากขึ้น

ทางด้านรายจ่าย จำแนกออกเป็นหมวดต่าง ๆ เช่นเดียวกับอาจารย์โสด แต่ได้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นอีกส่วน คือรายจ่ายเกี่ยวกับบุตร รายจ่ายหมวดต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้น จะเป็นจำนวนเงินที่ลดหลั่นกันลงมาจากชั้นพิเศษ เอก และโท และแต่ละหมวดก็จะเป็นอัตราส่วนร้อยละของรายจ่ายที่เท่า ๆ กันด้วย แสดงถึงการจัดสรรรายจ่ายของอาจารย์ชั้นต่าง ๆ เป็นไปในทำนองเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นการใช้จ่ายในครอบครัว คือประมาณร้อยละ 60

ในการเปรียบเทียบรายได้และรายจ่าย พบว่า ถ้าอาจารย์ต้องพึ่งรายได้ประจำอย่างเดียว อาจารย์ทุก ๆ ชั้นจะมีการขาดดุลย์รายได้จำนวนมาก โดยเฉพาะชั้นโทและเอก แม้เมื่อรวมรายได้พิเศษด้วย เปรียบเทียบกับรายจ่าย ยังพบว่าทุก ๆ ชั้นจะขาดดุลย์รายได้อยู่ แต่เมื่อมีรายได้จากแหล่งอื่นรวมเป็นรายได้ครอบครัว เปรียบเทียบกับรายจ่าย อาจารย์ทุก ๆ ชั้นจึงจะมีรายได้มากกว่ารายจ่าย แต่ส่วนแตกต่างนี้ไม่มากนัก โดยเฉพาะชั้นโท จะมีรายได้เกินดุลย์ เพียงเฉลี่ยเดือนละ 100 บาทเท่านั้น

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์หาค่าออกมาทั้งอาจารย์โสดและสมรสแล้ว จะเห็นว่าโดยทั่วไป รายได้ทั้งสิ้นของอาจารย์แทบทุกชั้นจะพอใช้ มีแต่ในกรณีอาจารย์โสดชั้นตรีเท่านั้น ที่มีรายได้ต่ำกว่ารายจ่ายเล็กน้อย ที่เป็นดังนี้เพราะแม้ว่ารายจ่ายครองชีพจะสูง แต่อาจารย์ก็สามารถหาทางขยี้ขยายโดยเพิ่มรายได้พิเศษจนพอจุนเจือรายจ่าย ดังนั้น ปัญหาของอาจารย์ที่จะเกิดก็คือ แม้รายได้พอใช้จ่าย แต่เงินออมแทบจะไม่มี หรือมีก็เป็นจำนวนน้อย โดยเฉพาะอาจารย์ชั้นโท ซึ่งอยู่ในระยะตั้งเนื้อตั้งตัว มีรายได้เหลือเพียงเดือนละ 100 บาทเศษ ความหวังที่จะสร้างความมั่นคงสำหรับครอบครัวในอนาคตจึงมีโอกาสน้อยมาก ฉะนั้น ถ้ามีโอกาสได้เปลี่ยนไปทำงานอื่นที่ได้รายได้สูงกว่า อาจารย์ก็ ๆ ซึ่งเป็นที่ต้องการของวงการทั่วไปก็จะลาออกไป เมื่อถึงจุดนี้ก็จะเกิดเป็นปัญหาของจุฬาฯ ในการที่ต้องเสียอาจารย์ที่ดีให้แก่วงการอื่น และปัญหาสำคัญที่เป็นอยู่คือ การที่อาจารย์ต้องหารายได้พิเศษให้พอเพียงแก่รายจ่ายตามที่เป็นอยู่ จะเกิดผลเสียหายแก่มหาวิทยาลัย แต่จะมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับว่า การทำงานพิเศษนั้น ๆ จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ประจำในจุฬาฯ บกพร่องหรือไม่ สิ่งที่น่าสนใจคือ ผลผลิตที่อาจารย์

ไม่ถูกจุฬาราท่าไปหรือไม่เมื่อเทียบกับเงินเดือนที่ได้รับ ซึ่งการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลผลิตภาพของอาจารย์ โดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกันนี้ เป็นผลการวิจัยของ นางสาวสายใส ไวยภาพ ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์ควบคู่กับการวิเคราะห์รายได้นี้ แต่ไม่ได้นำผลการวิจัยมาสัมพันธ์กัน จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาสำหรับผู้สนใจต่อไป

เมื่อปัญหาต่าง ๆ เกิดจากรายได้ ดังนั้น ทางแก้ไขก็อยู่ที่รายได้นั้นเอง สำหรับรายได้ประจำที่เป็นเงินเดือนนั้น ทรายไคที่การกำหนดอัตราเงินเดือนยังเป็นไปตามระเบียบข้าราชการพลเรือนโดยทั่วไปแล้ว อัตราเงินเดือนก็ไม่สามารถปรับจนพอกแก่ความต้องการของอาจารย์ได้ มาตรการค่านสวัสดิการน่าจะให้ผลมากกว่า สวัสดิการเท่าที่เป็นอยู่ก็นับว่ามากพอควร แต่ใช้ประโยชน์ได้น้อย และการกระจายยังไม่ทั่วถึงกัน จึงควรมีการปรับปรุง เพื่อช่วยให้อาจารย์และครอบครัวได้รับประโยชน์ โดยให้ความช่วยเหลือนั้นเป็นไปตามสัดส่วนแห่งภาระของแต่ละบุคคล

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่ง ก็คือ รายได้พิเศษของอาจารย์โสดไม่ได้แตกต่างจากอาจารย์สมรสแล้วเท่าใดนัก ทั้ง ๆ ที่ภาระเรื่องรายได้และการครองชีพของคนโสด ปรกติจะต่ำกว่าอาจารย์ที่สมรสแล้ว ที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจาก สาเหตุของการหารายได้พิเศษของอาจารย์โสดส่วนใหญ่ เพราะโอกาสอำนวย และต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เมื่อมีโอกาสหารายได้ก็เป็นสิ่งที่น่าทำ จึงเชื่อว่า ถ้าอาจารย์ได้รับเงินเดือนมากขึ้น ก็คงยังทำงานพิเศษอยู่ ฉะนั้น ทางออกที่ก็คือ ปิดโอกาสในการหารายได้พิเศษของอาจารย์โสดเสีย และช่วยค่านการครองชีพแก่อาจารย์ที่สมรสแล้ว อาจารย์โสดควรเน้นการให้สวัสดิการด้านวิชาการ ให้มีการส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย เพื่อให้อาจารย์ได้ทุ่มเทเวลาในงานนี้เสีย และจะต้องมีมาตรการพิจารณารางวัลให้เป็นการจูงใจให้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

สำหรับค่านรายได้และการทำงานของอาจารย์นั้น ได้แยกพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการหารายได้ของอาจารย์ อันได้แก่ ระดับความรู้ เพศ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสถานะสมรส แต่สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น ไม่สามารถวิเคราะห์ได้จากข้อมูล จึงใช้แต่สถานะสมรสเท่านั้น พบว่า ปัจจัยทั้งสามมีความสำคัญในการกำหนดรายได้ของอาจารย์ทั้งสิ้น สำหรับระดับการศึกษา พบว่า อาจารย์ที่มีความรู้สูงกว่า จะมีรายได้สูงกว่า แต่ลักษณะการเพิ่มของรายได้ไม่ต่างกันมากนัก ในระหว่างระดับความรู้ เนื่องจากการกำหนดอัตรา

เงินเดือนมีการเลื่อนขึ้นอย่างค่อนข้างสม่ำเสมอทุก ๆ ระดับการศึกษา และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามเกณฑ์อายุ แต่รายได้พิเศษจะผลักดันให้รายได้ทั้งหมดของอาจารย์ได้รับสูงสุดในช่วงอายุหนึ่ง หลังจากนั้น จะกลับต่ำลง หรือได้รับเพิ่มในอัตราน้อยลง ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนเสียใหม่ให้สอดคล้องกับการครองชีพและความสามารถในการทำงานตามเกณฑ์อายุ ส่วนเพศก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าการกำหนดอัตราเงินเดือนจะไม่มี ความแตกต่างระหว่างเพศ แต่รายได้พิเศษจะทำให้รายได้รวมของอาจารย์ชายสูงกว่าอาจารย์หญิงทุกระดับอายุ การเพิ่มของรายได้ของอาจารย์หญิงตามเกณฑ์อายุจะเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการเพิ่มอัตราเงินเดือน คือมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่การเพิ่มรายได้ของอาจารย์ชายจะมีระดับอายุหนึ่งซึ่งได้รับรายได้สูงสุด หลังจากนั้น จะกลับได้รับเพิ่มในอัตราต่ำลง สำหรับสถานะสมรส พบว่า มีส่วนในการกำหนดรายได้ของอาจารย์อยู่บ้าง กล่าวคือ อาจารย์โสดจะได้รับรายได้เพิ่มขึ้นตามเกณฑ์อายุ และมีรายได้สูงสุดในช่วงอายุหนึ่ง แต่รายได้ของอาจารย์ที่สมรสแล้ว มีลักษณะเพิ่มลดไม่แน่นอน แต่โดยทั่วไป จะได้รับรายได้สูงกว่าอาจารย์โสดเล็กน้อย ในการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยทั้งสามนี้ ให้ผลชัดเจนในช่วงอายุ 21-50 ปีเท่านั้น ส่วนในช่วง 50 ถึง 60 ปีนั้น ผลที่ได้ไม่น่าเชื่อถือนัก เนื่องจากจำนวนตัวอย่างอาจารย์ในช่วงอายุ 50 - 60 ปีมีจำนวนน้อยมาก

ผลของการวิจัยนี้ ได้แสดงถึงสภาพความเป็นจริงของรายได้และการครองชีพของอาจารย์ระดับต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ รายได้ประจำของอาจารย์อย่างเดียวนั้นไม่พอเพียงแก่การครองชีพ อาจารย์จำเป็นต้องหารายได้พิเศษจากการทำงานอื่น ๆ และพบว่า นอกเหนือจากสาเหตุด้านรายได้แล้ว ยังมีเหตุผลอื่นที่ทำให้อาจารย์ทำงานพิเศษ ซึ่งอาจเป็นผลเสียต่อการปฏิบัติงานประจำในจุฬาฯ และหนทางแก้ไขควรมีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนให้สอดคล้องกับการครองชีพและความสามารถในการทำงาน โดยพิจารณาจากปัจจัยที่จะมีผลต่อการหารายได้ของอาจารย์ ส่วนการปรับปรุงภายในมหาวิทยาลัย ควรใช้มาตรการด้านสวัสดิการเพื่อช่วยลดภาระครอบครัวของอาจารย์สมรสแล้ว และมาตรการด้านวิชาการ เพื่อลดโอกาสในการทำงานพิเศษของอาจารย์โสดลงบ้าง